

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Model of Developing Instructional Leadership for the Teachers at Health Science

College in LAO Peoples Democratic Republic (LAO P.D.R.)

สุคันทอน สิงพวงเพ็ด^{1*} สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์² ธวัชชัย ไพใหญ่³ และละม้าย กิตติพร⁴

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาคุณูปกตติต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁴ผู้อำนวยการสหกรณ์ออมทรัพย์มุกดาหาร

* Corresponding Author E-mail :

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัด ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสมของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและ3) ตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการการศึกษาสำรวจ สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ได้แก่ครูวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ เทียบจากตารางของ Krejcie and Morganได้จำนวน 255 คนและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองภาคสนาม เป็นครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สะหวันนะเขต จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และแบบสอบถาม ระยะที่ 2 แบบประเมินรูปแบบ และระยะที่ 3 แบบประเมินตนเอง แบบประเมินการตอบสนองต่อรูปแบบ การวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1.องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มีองค์ประกอบย่อย คือ (1) การมีวิสัยทัศน์พัฒนาตนเอง (2) การเชื่อมั่นในตนเองว่าพัฒนาได้ และ(3) เป็นครูผู้นำพัฒนาเพื่อนครู 2) การเป็นแบบอย่างทางการสอน มีองค์ประกอบย่อย คือ (1) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (3) ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีองค์ประกอบย่อย คือ (1) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน (2) มีการทำงานเป็นทีม (3) มีเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกัน 4) การพัฒนานักเรียน มีองค์ประกอบย่อย คือ (1) การรักษามาตรฐานที่สูงของนักเรียน(2) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (3) การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนา

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา การวัดและการประเมินผล

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

3.1) การประเมินตนเองภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ก่อนการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.2) ปฏิบัติการตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หลังการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับ

มาก 3.3) ความคงทนของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ABSTRACT

This research aims to 1) study the elements and indicators of academic leadership of the teacher in the College of Health Sciences, Laos 2) create and develop a model for leadership development of teachers in the college. Health Sciences Laos, and 3) determine the effectiveness of the leadership of the teacher in the College of Health Sciences Laos. The samples used in the study survey the technical conditions of teachers, including teachers, College of Health Sciences. Based on the formula of krejcie and Morgan had 255 samples used in field trials which there are 30 teachers in the College of Health Sciences Savannakhet area. The instrument used in Phase 1 include interviewing experts. And a questionnaire Phase 2 and Phase 3 evaluation form self-evaluation. Questionnaire response form. Quantitative analysis using statistical software. Qualitative data was used to analyze the text. The results showed that

1. component of teacher leadership consists of five components: First, personal development and friend. There are: 1) A vision to develop itself. 2) Self-confidence that has developed as a teacher. 3) As a teacher, leader, friend, teacher development Good example of teaching. There are: 1) a variety of teaching methods 2) promoting self-learning 3) Promote learning atmosphere. Participation in development. There are: 1) Sharing development vision 2) Work as team 3) working together as network Student development. There are: 1) maintaining high standards of student 2) monitoring student progress 3) developing the data analysis of student achievement A Leader in solutions. There are: 1) Leading conflict management 2) Think carefully and manually search for solutions.

2. Form of Leadership Teacher in the College of Health Sciences Laos is the principle of form Measurement purpose of the form, content development process. The objective and assessment.

3. The effectiveness of the development model of teacher leadership. 3.1) Self-Assessment leadership of teachers. Before the trial patterns of development are overall averages are moderate and post-trial development model, with an average overall in a very few. 3.2) reacted to form. Leadership development of teachers. After using the model, with an average overall level. 3.3) Durability of the leadership of teachers overall level

Keywords: Academic Leadership

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การก้าวเข้าสู่โลกแห่งยุคศตวรรษที่ 21 ความรู้สึก และกลืนใจของสังคมโลกจะแตกต่างไปจากศตวรรษที่ 20 อย่างหน้ามือเป็นหลังมือและก้าวกระโดดไปสู่ยุคของ “โลกไร้พรหมแดน” หรือ “ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร”ไม่ว่าโลกจะก้าวไปสู่ยุคใดสมัยใดก็ยังเต็มไปด้วยความขัดแย้งแข่งขันกันอยู่เหมือนเดิม แตกต่างกันตรงที่ว่าความขัดแย้งแข่งขันจะเข้มข้นมากขึ้น พร้อมทั้งโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรวมถึงด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคม และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของโลกในครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2010) และการที่จะทำให้ประเทศก้าวหน้ารวดเร็ว และดีมาน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ แต่ในบรรดาปัจจัยสำคัญเหล่านั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ปัจจัยที่เป็นคน (people) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ถึงกับมีคำกล่าวที่ว่า ถ้าชุมชนใดหรือประเทศใดไม่สามารถพัฒนาปัจจัยที่เป็นคนได้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาอย่างอื่นได้มากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง และเป็นที่ยอมรับกันว่า เครื่องมือที่สำคัญที่จะใช้พัฒนา “คน” ให้มีคุณค่าต่อมิติการพัฒนาในด้านต่างๆ นั้นคือ “การศึกษา” (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553) และการศึกษาควรเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนต่อ

สังคมในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้ดำรงอยู่ในภาวะสังคมโลกที่แข่งขันอย่างรุนแรงเช่นในปัจจุบัน เราจึงควรเปลี่ยนกระแสดูแลการศึกษาใหม่ให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติก่อให้เกิดรูปธรรมในการศึกษา ก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นในวงการศึกษา แล้วให้ผลผลิตนั้นเป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์ (Creative) (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2553)

ดังนั้นการศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของคน และสังคม โดยมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ สติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และคุณธรรม และเห็นผลในระยะเวลาอันสั้นโดยมีกฎหมายการศึกษาที่เป็นหลักปฏิบัติชัดเจนในการบริหารการศึกษา มีกฎหมายการศึกษาภาคบังคับให้มีการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดำเนินการผลิต และอบรมครูให้มีคุณภาพเท่าเทียมกันทั่วประเทศ มีการปฏิรูปอุดมศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2553) แต่ถึงอย่างนั้นก็ตามในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ครูคือ ปัจจัยหลักที่จะช่วยส่งเสริมและอบรมให้ความรู้กับนักศึกษา ครูคือแบบอย่าง ครูคือผู้นำ ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ (Yukl, 1998)นอกจากนี้ ได้เสนอแนวคิดที่ว่าภาวะผู้นำของครูมีใช้หน้าที่ของครูบางคนแต่เป็นหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบและเป็นการใช้อำนาจของครูทุกคนใน และครูสร้างแนวคิดใหม่สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์

วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตแพทย์และพยาบาลให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพได้มาตรฐานทางด้านการแพทย์และพยาบาลสามารถนำความรู้ไปพัฒนาให้บริการสุขภาพอนามัยของประชาชนให้ปลอดภัยกับชีวิตมนุษย์ แต่ปัจจุบันนี้การทำงานมีประสิทธิภาพลดลง ขาดความรู้ความเข้าใจความสามารถในการใช้ภาษา ไม่มีการพัฒนาครู ไม่มีการประเมินคุณภาพครู เป็นสาเหตุทำให้คุณภาพการเรียนของนักศึกษาต่ำ (วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพสะหวันนะเขต, 2012)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพแขวงสะหวันนะเขตให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัด ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสมของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างและพัฒนาแบบแผนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของแบบแผนภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของนักการศึกษาหลายท่าน เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่จำเป็นต้องนำไปพัฒนา ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ประกอบด้วย (1) การมีวิสัยทัศน์พัฒนาตนเอง (2) การเชื่อมั่นในตนเองว่าพัฒนาได้ (3) เป็นครูผู้นำพัฒนาเพื่อนครู 2) การเป็นแบบอย่างทางการสอน ประกอบด้วย (1) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (3) ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประกอบด้วย คือ (1) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน (2) มีการทำงานเป็นทีม (3) มีเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกัน 4) การพัฒนานักเรียน ประกอบด้วย (1) การรักษามาตรฐานที่สูงของนักเรียน (2) การกำกับติดตาม

ความก้าวหน้าของนักเรียน (3) การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและ 5) การเป็นผู้นำแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย (1) ผู้นำการบริหารความขัดแย้ง (2) คิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเองในการแก้ปัญหา

2. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สะหวันนะเขต จำนวน 277 คน วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ จำปาสัก จำนวน 241 คน วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ หลวงพระบาง จำนวน 273 คน ปีการศึกษา 2556 รวมทั้งหมด จำนวน 741 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างการศึกษาสำรวจคือครูวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ จำนวน 255 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบภาคสนาม เป็นครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สะหวันนะเขต จำนวน 30 คน

ขั้นตอนการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มี โดยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ชั้น ชั้นที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis) ชั้นที่ 2 การศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ชั้นที่ 3 การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) การวิจัยในขั้นนี้ นำเอาข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ มาพัฒนาเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ควรพัฒนาในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ ประชากร ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ ปีการศึกษา 2556 จำนวน 741 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนใน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 255 คน

ระยะที่ 2 การออกแบบและปรับปรุงรูปแบบชั้นที่ 1 การร่างรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำทางวิชาการของครู นำผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มาเป็นกรอบแนวทางในการ ร่างรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการพัฒนาและการ ติดตามประเมินผล ชั้นที่ 2 การปรับปรุงรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำทางวิชาการของครู นำประเด็นสำคัญที่ได้จาก ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มาสรุปประเด็นที่สำคัญหลังจากนั้นดำเนินการ ปรับปรุง และประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 3 การนำไปทดลองใช้ในภาคสนาม และการสรุปผลการทดลอง ชั้นที่ 1 การออกแบบการทดลอง นำเอารูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำทางวิชาการของครูไปทดลองใช้กับวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพสะหวันนะเขต ชั้นที่ 2 การดำเนินการทดลอง ชั้นที่ 3 การสรุปผลการทดลอง วิเคราะห์การพัฒนภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัย วิทยาศาสตร์สุภาพที่เข้าร่วมทดลองโดยวิเคราะห์ความก้าวหน้าของค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการพัฒนภาวะผู้นำทาง วิชาการตามรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ ทั้งก่อนทดลองและหลังการ ทดลอง ตามแบบประเมินตนเอง แบบประเมินปฏิบัติการตอบสนองและแบบประเมินความคงทนต่อรูปแบบ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ครั้งนี้ พบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 14 องค์ประกอบย่อย และ 61 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ (1) การมี วิสัยทัศน์พัฒนาตนเอง (2) การเชื่อมั่นในตนเองว่าพัฒนาได้ (3) เป็นครูผู้นำพัฒนาเพื่อนครู และมีตัวชี้วัด 16 ตัวชี้วัด 2) การ เป็นแบบอย่างทางการสอน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ (1) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (3) ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และมีตัวชี้วัด 16 ตัวชี้วัด 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ (1) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน (2) มีการทำงานเป็นทีม (3) มีเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกัน และมีตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด 4) การพัฒนานักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ (1) การรักษามาตรฐานที่สูงของนักเรียน (2) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (3) การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและมีตัวชี้วัด 12 ตัวชี้วัด 5) การเป็นผู้นำแก้ไขปัญหา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ (1) ผู้นำการบริหารความขัดแย้ง (2) คิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเองในการแก้ปัญหา และมีตัวชี้วัด 5 ตัวชี้วัด

2. รูปแบบการพัฒนาระบบภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีองค์ประกอบหลักๆ ดังต่อไปนี้

2.1 หลักการ หมายถึง แนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการพัฒนาระบบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย แนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการพัฒนาระบบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยยึดหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2.2 วัตถุประสงค์ หมายถึง เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลของการพัฒนาระบบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู 2) เพื่อสร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีในการพัฒนาระบบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และ 3) เพื่อพัฒนาระบบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

2.3 เนื้อหา หมายถึง เนื้อหาสาระในเอกสารประกอบการพัฒนาที่ครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) การเป็นแบบอย่างทางการสอน 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4) การพัฒนานักเรียน 5) การเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา และเอกสารประกอบการพัฒนาประกอบด้วย ระยะเวลา วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการดำเนินงาน กิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2.4 กระบวนการพัฒนา หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาระบบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาด้วยตนเอง และสรุปผลการศึกษาดูด้วยตนเอง ระยะที่ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วัน ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติจริงขณะอบรมเชิงปฏิบัติการ ระยะที่ 4 การติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามผลการพัฒนาระบบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยทำการประเมินหลังจากอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.5 การวัดและการประเมินผล หมายถึง วิธีการวัดผลเพื่อประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กระบวนการพัฒนา และตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบ 2.6 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จุดมุ่งหมายของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก กระบวนการพัฒนา เนื้อหา หลักการของรูปแบบ ตามลำดับ และผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด กระบวนการพัฒนามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก หลักการของรูปแบบ เนื้อหา จุดมุ่งหมายของรูปแบบตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูตรวจสอบได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผลการประเมินตนเองภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ก่อนการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนานักเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนามีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง การแก้ไขปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง การเป็นแบบอย่างทางการสอน มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา ผลการประเมินตนเองภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ

มาก พิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนานักเรียน มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การแก้ไขปัญหา มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก และการเป็นแบบอย่างทางการสอน มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 72.22

3.2 ผลการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หลังการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อประกอบมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหาปฏิกิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก และด้านกระบวนการ มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก

3.3 ผลการประเมินความคงทนของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนานักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก การพัฒนาตนเองและเพื่อนครูอยู่ในระดับมาก การเป็นผู้นำการแก้ไขปัญหา และด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอน

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้คือ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) การเป็นแบบอย่างทางการสอน 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4) การพัฒนานักเรียน 5) การเป็นผู้นำแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Lieberman and Miller, 2004) ภาวะผู้นำครู คือ รูปแบบภาวะผู้นำที่ครูในระดับต่างๆ ในสถานศึกษามีโอกาสที่จะนำหรือเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำแบบนี้เป็นการสร้างสถานการณ์ทำให้คนได้ทำงานหรือเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารที่จะสร้างและทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น เป็นการนำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ภาวะผู้นำครูเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ ชุดของพฤติกรรมและการกระทำที่เกิดขึ้นร่วมกัน และ (Strodl, 1992) ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หมายถึง รูปแบบภาวะผู้นำที่ครูในระดับต่างๆ ในสถานศึกษามีโอกาสที่จะนำหรือเป็นผู้นำด้านวิชาการ โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอน เป็นผู้สร้างเครือข่ายที่สามารถปฏิบัติงานเป็นทีมกับเพื่อนครูในโรงเรียนของตน และสามารถปฏิบัติงานในชุมชนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู ได้แก่ การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านผู้นำ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ด้านการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างทางการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ขั้นตอนที่ 1 การฝึกฝนด้วยตนเอง เป็นการสร้างประสบการณ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มเป็นการศึกษาจากเอกสาร การระดมสมอง อภิปรายกลุ่มจากประสบการณ์ ที่เป็นแบบอย่างในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อสรุปมาเป็นแนวปฏิบัติของกลุ่มตนเอง ขั้นตอนที่ 2 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฐมนิเทศ การประเมินตนเอง และการพบปะชี้แจงการดำเนินงาน มีการตอบแบบประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของครู จำนวน 5 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยยึดการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Adult Learning) และกระบวนการมีส่วนร่วม จำนวน 2 วัน ขั้นตอนที่ 3 ระยะฝึกปฏิบัติจริง ฝึกขณะอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู จำนวน 1 เล่ม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา จำนวน 5 เรื่อง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และกิจกรรมการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผล เป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นมานี้ เป็นรูปแบบ ที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เนื่องจากผู้วิจัยได้นำรูปแบบมาทดลองใช้ ตามกระบวนการพัฒนารูปแบบ พบว่ามีค่าคะแนนความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) ได้ทำการวิจัยภาวะผู้นำครูประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) เป็นแบบอย่างทางการสอน 3) มีส่วนร่วมในการพัฒนา 4) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

3. ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูตรวจสอบได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ก่อนการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนานักเรียน มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนานักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 72.22 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร กุลสานต์ (2557) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำครูในการจัดการจัดการเรียนรู้ก่อนการใช้รูปแบบอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการประเมินปฏิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หลังการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา ภูด่านว้าว (2557) ได้ศึกษา เรื่องโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า การประเมินปฏิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.3 ผลการประเมินความคงทนของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และรูปแบบมีกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างทางการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา รวมถึงครูได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติการใช้ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดแนวคิดเป้าหมายที่ชัดเจนส่งผลให้การประเมินหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ แสงรุณีย์ มีพร (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาคู่มือการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะแรก คือ การร่างคู่มือโดยการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย ระยะที่ 2 คือ การตรวจสอบและปรับปรุงคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ และระยะที่ 3 คือ การทดลองใช้คู่มือในภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาคู่มือ ได้คู่มือการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 3 ชุด 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อน และหลังการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบ หลังการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าค่าเฉลี่ย ของคะแนนทดสอบ ก่อนการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบที่ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างทางการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนานักเรียน และการเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา ซึ่งครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สามารถนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากข้อค้นพบ ให้ผู้บริหารวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำไปใช้ได้ทั้งการพัฒนากลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ หรือเป็นรายองค์ประกอบตามความจำเป็น

1.3 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม และมีประสิทธิผล ทำให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการครู ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการใช้รูปแบบการพัฒนานี้ เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับบริบทของวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา หรือในระดับมหาวิทยาลัย

2.3 ควรทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2010). แผนพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษา ระยะ 5 ปี ครั้งที่ VII ปี 2010 – 2015. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: กระทรวงศึกษาธิการ. กรมจัดตั้ง-พนักงาน. (2008) กฎหมายว่าด้วยการศึกษา. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุง : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2012). คู่มือสร้างและนำใช้พนักงานสาธารณสุข. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. กรมจัดตั้งพนักงาน. กรมจัดตั้ง – พนักงาน. ยุทธศาสตร์พัฒนาพนักงานสาธารณสุขถึงปี 2020.
- กระทรวงสาธารณสุข. ประชาธิปไตยประชาชนลาว : กระทรวงสาธารณสุข.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา ภู่อานวั. (2557). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพแขวงสะหวันนะเขต. (2552). รายงานการประเมินตนเอง.(อัตสำเนา) สะหวันนะเขต.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2553). ผู้บริหารโรงเรียนสามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์

ครั้งที่ 7). ขอนแก่น : คลังนาวิทยา.

ศิริพร กุลสานต์. (2557). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : สถาบันราชภัฏสกลนคร.

แสงรุณีย์ มีพร (2552). **การวิจัยและพัฒนาคู่มือการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา**.

ศษ.ด. การบริหารการศึกษา ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. การบริหารการศึกษา ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Yukl. (1998). **Leadership in Organizations**. (4th Ed.). Upper Saddle River, New Jersey : Prentice Hall.

Lieberman, A., and Miller, L.(1999). **Teacher : Transforming their world and their work**. New York : Teacher College Press.

Strodl, P. (1992). **A model of teacher leadership**. Paper presented at the annual meeting of the Eastern educational Research Association, Hilton Head, SC.meeting of the Easterneducational Research Association, Hilton Head.